

A. 7716

A 7716

a. 1740.

hea neist/ kes tedda kartwad ning temma
armo peäle lootwad.

Au olgo Jummalale Jësale/ Poiale/
ning pühha Waimule/ Amen.

Jesa meie, kes sa olled taewas, n. t. s.

Sie tänname sind/ Jësand Jummal
taewane Jesa/ Jësusse Kristusse
meie Jësanda läbbi/ keige sinno ande ning
heateggemiste eest/ kes sinna ellad ning
wallitsed iggaweste/ Amen.

Tummal olgo kidetud ning tännatud sõ-
misse ning jomisse ning temma kalli
sanna eest/ temma andko meile eddespidi
meie iggapawast leiba/ ja õnnistago meid
ka hinge polest JEsusse Kristusse meie
Jësanda läbbi/ Amen.

JEsand/ sinno suur nimmi olgo kidetud
niid ning iggaweste/ Amen.

Ohro Palwe.

Õnnistago mind Jummal Jesa, Poeg ning
pühha Waim, Amen.

Sinna tännan sind / minno armas
taewane Jesa/ JEsusse Kristusse
sinno armisa Poia meie Jësanda läbbi/ et
sinna mind minnewal pawal olled ar-
molikkult hoidnud ja kaitstud keige ihho
ning

ning hinge kahjo eest. Minna passun sind/
 anna mulle armo/ et minna woiksin om-
 mad pattud süddamest tunda/ kahhetseda
 ning mahhajatta/ ja anna mulle andeks
 keik minno pattud ning eksitused/ misga
 minna sind ollen wihestanud ; kaitse ning
 hoia mind selsuatsel õsel armolikkust kei-
 ge patto/ kurja ning kahjo eest/ et keik min-
 no mötte/ fanna/ teggo ning ello woiks sin-
 no mele pärrast olla. Sest minna annan
 omma ihho ning hinge/ meie üllema wal-
 litseja/ ja keik muud ülleomad/ meie wanne-
 mad/ suggulased/ waenlased keik risti-rah-
 wast/ ja keik/ mis mul on/ sinno holeks ;
 sinno pühha Wain wallitsego mind/ sinno
 pühha Ingel olgo minno jures/ et se kurri
 waenlane ühtegi melewalda minno peäle
 ei sa/ Amen.

Öppetus

Sest Melewallast pattud andeks
 anda ning finnitada.

Mis on pattude andeks : andmisse ning finnitamisse
 Melewald ?

BAttude andeks = andmisse ning finnitamisse
 melewald on se woimus, mis meie Issand
 Jesus Kristus Ma peäl armo-öppetusse kuluta-
 misse sees on seädmud, neile pattuste, kes pat-
 tust pöörwad, pattud andeks anda ; agga neile, kes
 pattust

pattust ei pöra, pattud finnitada, nenda kui Kristusse sannad tunnistawad.

Kuida siis Issand Kristus ütleb?

Temma ütleb nenda Joannesse ramatus: XX, 21-23. Nenda kui se Issa mind on lätkitanud, nenda lätkitan minna teid ka. Wortte pühha Waimo: Kellele teie ial pattud andeks annate, neile on need andeks antud, Kellele teie ial pattud finnitade, neile on need finnitad.

Mis kasso sadab se Melewald?

Sedda tunnistawad meile need sannad: Kellele teie pattud andeks annate, neile on need andeks antud; se on, et pattud andeks antakse neile usklikkudele Jesusse Kristusse nimmel, kes sedda omma surma ning werre läbbi on saatnud, et usk finnitakse ning südda julgust ning rahho tunneb. Sest kui pattud on andeks antud, siis südda usso läbbi rahho tunneb.

Kuida woi Innimenne pattud andeks anda?

Innimenne ei woi pattud andeks anda isstienest ehk ommast loast, waid ammeti polest ning Issanda Jesusse Kristusse käskmissel peäl, nenda kui need sannad tunnistawad: Kellele teie pattud andeks annate, neile on need andeks antud: wortte pühha Waimo. Sest otsego Innimesse Yoial Ma peäl melewald on pattud andeks anda, nenda on temma sedda melewalda Ewangeliummi ehk armo-oppetusse kulutamisse ammetile annud, kui temma ütleb: Kui se Issa mind on lätkitanud, nenda lätkitan minna teid ka. Joan. XX, 21. ning Luf. X, 16. Kes teid kuleb, se kuleb mind.

Kellele peab pattud andeks antama?

Meile, kes omma patto hädda tõeste tundwad, kahhetsewad, ning allandik'ko ning usklikko süddamega ülestunnistawad, ja Jēsusse Kristusse parrast armo ning rõmustamiist ihaldawad; sest nenda ütleb Jēsand Jēsus selle alwatud wasto: Olle rahbul, minno poeg, sinno pattud on sulle andeks antud, Matt. IX, 2; ning patto kahhetsewa naese wasto: Sinno pattud on sulle andeks antud, sinno usk on sind aienud, minne rahhoga. Lul. VII, 48.

Kellele peab pattud kinnitama?

Keifile inimestele, kes pattust ei pōra, ning ei ussu, kes meel patto sees jäwad ellama ning keif head maenitsust põlgwad, nenda kui meie Jēsand Jēsus Kristus öppetab Matt. XVIII, 15: Kui sinno wend sinno wasto ežsib, siis minne, ja nomi tedda sinno ning temma keskes ükspäin; kui temma sind kuleb, siis olled sinna omma wenna kassuks sanud. Agga kui temma sind ei kule, siis wotta weel üks ehk kaks ennesega, et keif assi kahhe ellie kolme tunnistaja sius seisaks; agga kui temma neid ei kule, siis anna koggodussele trāda; agga kui temma koggodusst ei kule, siis olgo ta sinno melest üks paggan ja tõlner.

Misnagu üed pattud peab ülestunnistama?

Summala ees peab inimenne ennast keifipiddi pattuseks tunnistama, ka nende pattude polest, mis temma ei tea egga tunne, nenda kui meie Jēsa meie palwes teme; agga öppetaja ees tulleswad need pat-

pattud illestunnistada, mis meie teame ja om-
mas süddames tunneme.

Missuggused pattud need on?

Siin pead sinna omma ello läbbikatsuma Jum-
mala kümne kässo järrele, kas sa olled issa, emma,
pöeg, tüttar, issand, emmand, perremees, perre-
naene, sullane, tüdruk; kas sa olled olnud sanna-
kuulmatta, kas sa kellelegi olled kurja teinud sanna
ehk tõga, kas sa olled warrastanud, holeta ning
wihhane olnud, ebba-usko piddanud, roppus ellus
ellanud ning walleetanud, ja kahjo teinud.

Patto Tunnistusese Sannad.

Armas õppetaja! minna pallun sind, et sa
minno patto tunniscust kuled ning Jumma-
la polest pattude andeks-andmist kuletad:

Minna waene pattune inimenne tunnistan
Jummala ning sinno ees, et ma polle üks-
päinis patto sees sundinud ning ilma le tulnud,
waid et ma ka Jummala kümne kässo wasto sag-
gedaste efsinud, Jummalat ning omma liggimest
wihhastanud, ning ollen sega Jummala wihha
ning iggawest nuhtlust ennese peäle saatnud. Agga
minna kahhetzen omnad pattud keigest süddamest,
ning ussun Jesusse Kristusse läbbi õnsaks sada.
Sepärrast tullen minna armo aial, ja pallun sind
Jsfanda Jesusse sullast, et sa mulle pattude an-
deks-andmist kuletad, ning minno nõdra usso fin-
nitussaks mind Jsfanda Jesusse Kristusse ihho
ning werrega sõdad ning jodad. Minna tahhan
Jummala armo ning pühha Waimo abbi läbbi

omma pattuse ello parrandada, pattude eest en-
nast hoida, ning nenda ellada, kui wagga risti-in-
nimesse kohhus on.

Koddo = Oppetus/

Ehk monningad pühha kirja tunnistused kei-
gesugguste inimeste maenitsusete ülles-
pandud, kuidas nemmad peawad omma am-
meti üllespidama, ning mis nende kohhus
on teha.

Piiskopide ehk üllewatajatte ja Öppe-
tajatte kohhus.

Uks koggodusse üllewaatja peab ollema lait-
matta, uhhe naese mees, kassin, moistlik,
puhtaste ehhitud, wõdraste wastowõtja, kes kõl-
bab öppetama, ei mitte jodik, ei mitte taplik, ei
mitte roppo kasso püüdja, waid kes järrele an-
nab, ei mitte riakas, ei mitte ahne rahha peäle,
kes omma maia-rahwa ülle hästi watab, kes
ommiad lapsed peab sannakuulmisses keige tõssise
wisiga; (sest kui kegi omma ennese maia-rahwa
ülle ei märka üllewaatja olla, kuidas wõib tem-
ma Jummalaga koggodusse eest hoolt kanda?) ei
mitte sesuggune, kes usko hilja wastowõtnud.

Kes finnipeab sest tõssisest sannast minno öp-
petusse järrele, et ta woiks wäggen olla ni hästi
maenitsema terwe öppetusse labbi, kui ka need
wastoräkiad nomima. 1. Tim. III, 2=6. Tit. I, 7=9.

Kuuljatte kohhus omma Öppetajatte
wasto.

Nenda on ka Jesand seadnud neile, kes armo-
öppe-

öppetust fulutawad, et nemmad armo-öppetus-
sest peawad ellama. 1 Korint. IX, 14.

Kedda öppetakse sannaga, se jaggago keik head
sellele, kes tedda öppetab. Urge effige mitte, Jum-
mal ei anna ennast mitte pilkada. Kalat. VI, 6.7.

Neid wannemid, kes omma ammeti hästi ül-
lespiddawad, peab kahhemõrra auustusse wäärt
petama, keigeennamiste neid, kes tõõd tewad san-
nas ja öppetuseses. Sest se kirri ütleb: Sinna
ei pea mitte härja suud finnisidduma, kes pahmast
tallab, ja: üks tõteggia on omma palga wäärt.
1 Tim. V, 17. 18.

Meie pallume teid, et teie wõttate nisuggusiks,
kui nemmad on, neid piddada, kes teie seas tõõd
teggewad, ja teie üllematajad on JEsanda sees,
ja teid maenitsewad; ja et teie wõttate neid üpris
wägga armsaste piddada nende tõ parrast. Pid-
dage rahho issekeskis. 1 Tessal. V, 12. 13.

Kuulge ommad juhhatajad ja wõtke nende san-
na, sest nemmad waltawad teie hingede eest, nen-
da kui need, kes wastust peawad andma, et nem-
mad sedda rõmoga tewad, ja ei mitte õhkades:
sest teil polle sest mitte kasso. Ebr. XIII, 17.

Jumalikko üllematte kohhus.

Jgga hing heitko ennast üllematte alla, kellel
keigeüllem melewald on; sest üllemaid ei olle mui-
do kui Jummalast: agga kes üllemad on, need on
Jummalast seätud. Kes nüüd üllematte wasto
panneb, se panneb Jummalala seadmisse wasto:
agga kes wastopannewad, need saatwad isse-
eneste peäle nuhtlust. Sest ta ei kañna mõõka mitte
kma-asjata; sest temma on Jummalala fullane,

Fättemaksja nuhhelda sedda, les furja teeb. Rom. XIII, 1. 2. 4.

Allamatte kohhus ülleimate wasto.

Andke Keisrile, mis Keisri kohhus, ja Jummalale, mis Jummalala kohhus on. Matt. XXIII, 21.

Sepärrast on tarwis, et teie ennast allaheldate, ei mitte ükspäinis nuhtlusse, waid ka süddame-tunnistusse pärrast. Sest sepärrast makske ka maksso, sest nemmad on Jummalala sullased, les otse se eest murred kandwad. Siis tassuge nüüd keikile omma wõlga: maksso, kellele maksso, tollirahha, kellele tollirahha, kartust, kellele kartust, au, kellele au tulleb anda. Rom. XIII, 5. 6. 7.

Sepärrast maenitsen minna keige-essite, et peab tehtama pallumisfi, palwesid, pallumisfi teiste eest, ja tännamisfi keikide innimeste eest, kunningate ja keikide eest, kellel keigeüllem melewald on, et meie rahholist ja tassast ello woiksimine ellada keige Jummalakartusse ja ausa ello sees; sest se on hea ja armas Jummalala meie õnnisteggia melest. I Tim. II, 1. 2. 3.

Tullela nende mele, et nemmad würstide ja ülleimate wasto allandikkud on, nende sanna wõtwad, ja keige hea teule walmis on. Tit. III, 1.

Heike ennast keige innimeste seadmisse alla, Jesanda pärrast, olgo kunninga kui üllema alla, ellik pealikutte, kui nende alla, les temmast on läkkitud, furjateggiattele kül nuhtlusseks, agga heateggiattele kitusseks. I Peetr. II, 13. 14.

Abbi-

Abbiello = rahwa kohhus.

Teie mehhed, ellage omma naestega targaste, ja tehke selle naeste = rahwale kui nõdramale astjale au, nenda kui neile, kes ka armo ello pärriad on, et teie palwed ärra ei keelta. I. Peetr. III, 7.

Mehhed, armastage ommad naesed, ning ärge sage wihaseks nende wasto. Kolos. III, 19.

Naesed, kuulge omma meeste sanna kui JSsanda sanna, nenda kui Sara Abrahami sanna wõttis kuulda, ja hüdis tedda issandaks, selle lapsiks teie ollete sanud, kui teie head tete ja ühtegi hirmo ei kardada. Ewes. V, 22. I Peetr. III, 1. 6.

Wannematte kohhus.

Teie issad, ärge ärritage omma lapsi wihasle, et nemmad meelt ärra ei heida, waid kaswatage neid parristamisses ja JSsanda maenitsemisses. Ewes. VI, 4. Kolos. III, 21.

Laste kohhus.

Lapsed, kuulge omma wannematte sanna JSsanda sees, sest se on õige. Muusta omma issa ja emma, (se on essinenne kässofanna ühhetootussega:) et sinno kässo woiks hästi kãia, ja sinna woiksid kãua ellada Ma peal. Ewes. VI, 1. 2. 3.

Perre = wannematte kohhus.

Jesandad, tehke sedda sullastele, mis õige ning kohhus on, ja jãtke ahwardamist mahha, ja

ja teädke, et ka teil ennestel Jesand taewas on, ja temma ei pea ennam luggu ühhest kui teifest. Ewes. VI, 9. Kolos. IV, 1.

Sullaste/ immardajatte/ Päiliste ja Teoliste kohhus.

Teie sullased, kuulge nende sanna, kes teie isandad on lihha polest, kartusse ja wärristussega omma süddame waggadusses, nenda kui Kristusse sanna; ei mitte silmakirjaks tenides kui need, kes innimeste mele pärrast püüwad olla, waid kui Kristusse sullased, kes Jummal tahtmist süddamest tewad, kes heal meel Jesandat teniwad, ja mitte innimesi, ja teädke, et, mis head kegi ial saab teinud, tempa sedda saab Jesanda kääst, olgo sullane ehk wabbat innimenne. Ewes. VI, 5. 6. 7. 8. Kolos. III, 22.

Nore Rahwa kohhus.

Teie nored, olge wannematte wasto allandikkud, agga keik olge teine teise wasto allandikkud, ja ehhitage ennast seestpidi allandikkos melega; sest Jummal panneb sureliste wasto, agga allandikkulle annab temma omma armo. Siis allandage ennast nüüd Jummal wäggewa kää alla, et temma teid woiks üllendada ommal ajal. 1 Peetr. V, 5. 6.

Leskede - Naeste kohhus.

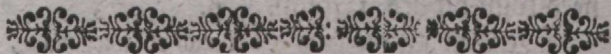
Kes rbeste lesknaene on, ja üksi järrele jänud, se lodab Jummal peäle, ja jääb kindlaste palumiste ja palwette sisse ööd ja päwad: agga kes lihha himmus ellab, se on ellawalt surnud. 1 Tim. V, 5. 6.

Iggäühhe Kriſti-innimeſſe
kõhhus.

Sinna pead omma liggimeſſe armastama
kui iſſe-ennast. Sellesinnatſe ſanna ſiſſe on keik
kääſud ühtepandud. Rom. XIII. 9.

Tehke pallumißi keikide innimeſte eest. I
Timot. II, 1.

Kui iggäüks teeb omma tööd/
Siis on keik asjad maias hääd.

Onſa Lutteruſſe Kriſtmiste
ja Koſtmiste ſannad.

1. Kas ſa uſud, et ſa pattune ollid?
Jah minna uſun, ma ollen pattune.

2. Kuſi ſinna ſedda tead?

Jummala kümneſt kääſuſt, neid ei olle minna
mitte piddanud.

3. Kas ſinna kahhetſed omnad pattud?

Jah minna kahhetſen, ning ſe teeb mulle wäg-
ga haiget, et minna Jummala wasto ollen et-
ſinud.

4. Mis ollid ſinna omma pattudega teninud?

Jummala wiſha, aialikko ſurma, ning iggä-
weſt hukkatuſt.

5. Kas sa usjud õnneks sada?

Jah minna ussun sedda kindlaste.

6. Kelle peäle pead sinna lootma?

Minno armsa Jeesanda JEsusse Kristusso peäle.

7. Kes on Kristus?

Jummala Poeg, tõsine Jummal ning tõsine innimenne.

8. Dns ennam kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma ollemisse sees, Jessa, Poeg ning pühha Wain, ja need kolm on üks. I Joan. V, 6.

9. Mis on Kristus sinno eest teinud, et sa temma peäle lodad?

Temma on minno eest surnud, ning on omma werre risti sambas minno eest ärrawallanud pattude andeks-andmiseks.

10. Dns Jessa ka sinno eest surnud?

Ei olle, sest Jessa on Jummal ning pühha Wain ka; agga Poeg on tõsine Jummal ning tõsine innimenne, kes minno eest on surnud, ning omma werre minno eest ärrawallanud.

11. Kust sa sedda tead?

Pühhast armo-õppetusest ja neist saakramentis sannadest, ning temma ihust ning werrest, mis mulle saakramentis on pandiks antud.

12. Ütle mulle need sannad?

Meie Jeesand JEsus Kristus sel õsel
n. t. f.

fol. 100 Anfang 1-18 Catech
Luthersche Kasten
wird durch Gesehliche Pariergen 31-34
im Gebetbüch 31. 32.
N. 100.

